

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioannis Ioviani Pontani. De Aspiratione Libri duo. Charon
Dialogus. Antonivs Dialogus. Activs Dialogus. Aegidivs
Dialogus. Asinvs Dialogus. De Sermone Libri Sex. Belli,
Qvod Ferdinandvs Senior ...**

Pontano, Giovanni Giovano

Venetiis, 1519

Qualis esse debeat uir facetus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12960

LIB. V. DE SERMONE LIBER SEX-
TVS ET VLTIMVS.

Qualis esse debeat uir facetus.

Rit igitur facetus is, quem nunc instituius, in iocando suavis & hilaris. multo placido, & ad refocillandum composito. in respondendo gratis ac concinnus. uoce nec languida nec subrustica, uirili tamen & laeta. in motu urbanus, quiq; nec rursus indicet, nec nimias urbis delicias. a scurrilitate abhorrebit, uti a scorpulo. obscenitatem ad parasitos, & mimos relegabit. salibus ita utetur ac mordacibus dictis, ut nisi prouocatus ac lacessitus nec remordeat, nec reuellicet, ita tamen ut nunquam ab honesto recedat, ab eaq; animi compositione, quae ingenii hominis est propria. Fuit Antonius Panormita admodum urbanus. Thomas uero Pontanus etiam salsus. Hic cum sensisset prouocatori e dicto infixum sibi dentem, Ego mihi inquit uulnus obligabo, dum te interim petulantiae poeniteat tuae. ille uero, Quod os ipsum impure loquitur, id tutemet ne aures ipsa audiant obturato. Vterq; & sapienter, & pro dignitate, nec a faceti discessit officio. Erit igitur facetus uir sui compos, dictorumq; moderator, quiq; ubiq; consideret sermonem suum ad recreationem spectare, & quis ipse et sciat, et possit eē salsus ac mordax, in genus hoc siue diacritatis, siue aculeationis. Oratoribus reliquet, q; defensitationibus dat operā, falsiq; esse malunt quam faceti, Nam ab histrionicis, mimicisq; intemperamētis erit prorsus alienus, multo autem maxime parasiticis ab obscenitatibus & uerborum, et significationum. Erit idem multum etiā comus, cum (ut initio diximus) comitas potissimū in fabellis uersetur, suauibusq; in enarrationibus ac colloquiis, habebit peritiam multam, multam item memoriam tum eorum qui faceti sunt habiti, tum facetiarum ipsarum, quarum relationes multum habent gratiae apud audientes, quibus seruandis, delectu quoq; adhibito, mediocritatem retinebit eam, quae uirtutem hanc, de qua sermo est, constituit. Quia uero nec semper dicta ipsa responsa ue risum mouent, uerum saepenumero approbationem, eamq; non nunquam cum admiratione, iacirco idem ipse abundare debet sententijs, usq; grauioribus ac generosis, iteq; exemplis atq; historijs, uersibus itidem grauissimorum Poetarū, quos subinde in medium proferet pro natura rerum quae in sermone uer-

tantur. Quodq; dictu quidem ridiculum uideri potest, non ex tignarus etiam aniliu fabellarum, quæ pro loco quidem, ac tempore et gratæ sunt, et audientiam sibi comparant, cum etiam animos ipsos auditorum siue fessos, siue exatiatos denuo inuitent, atq; ad audiendum alliciant. Quocirca non in circulis tantum et coronis, siue confessionibus ac conuictibus, uerum etiam in concionibus, cumq; maioribus de rebus agitur, facetus uir id etiam præstabit, ut iucundis, ac suauibus siue dictis, siue sententijs, prouerbijq;, siue etiam fabellis et astantes ad se audiendum trahat, et urbane eos comiterq; appellatos delinuat, et, penè dixerim, lenocinetur suauioribus fabellaru explanationibus, aut exemplorū adductione, quæ cum primis gratæ sint, exhilarentq; auditorium. Postremo autem sic habeto, faceti hominis orationem ubiq; multum gratiæ habere oportere, ut ne grauissimis quidē in rebus sui ipsius obliuiscatur, sitq; ita facetus, ut seueritatis quoq; meminerit, adeo autem seuerus, ut sciat laborum comitem esse debere quietem, ac ludu aliquem, honestum tamen, ac commendatione dignum.

Qualia facetorum dicta, responsaq; esse debeant.

Qualia uero facetorum tum dicta tum responsa esse debeant, ex ijs patet quæ subiicimus facile apparebit. Franciscus Aelius non in studijs modo his nostris summa cum celebritate uersatus, uerum etiam ciuilibus in actionibus ac negotijs, cum uideret sacerdotem excomptu admodu, atq; expansiore capillo, soleisq; incedente editoribus, tunicis quoq; laxioribus atq; in plurimos sinus complicatis, pallioq; inundante, conuersus ipse ad eos qui secum constiterant, An inquit ignoratis, quam ex culti essent, pensiles Semiramidis Regine hortuli. Idem cum uidisset Gallos milites calciamenis uti pedum, taurinarum in uestigiorum speciem, Vbi, inquit, horum sunt taurorum cornua? Cumq; Gallicus quispiam ex auditoribus et ipse quoq; facetus subdidisset, In manibus hi gerunt cornua, q; telum scilicet e manibus nunq; mitteret, Ibi Aelius, Horu igitur ueruta, halabardæq; sunt cyathi. Extat eius siue dictum, siue responsum atq; admodu, Fune qui ducerent, eos præ se quidē oculos, pone uero uestigia mouere. Petrus Sumontius, de quo supra mentionē fecimus, nā præter summā literarū cognitionē, summe et iucundus est et comus, cū animaduertisset matronā et forma, et cultu præcellētē, oculis in lasciuioribus, et penè amatores uorātibus, Quid, inqt, se gnes nō et nos ad amplexu eius cōponimus? Est et illud eiusdē maxime facetiū, nā uocatus ad coenā a sacerdote, cū uinarijs proptor nusq; cōpareret,